
MONOGRAFIE PRAWNICZE

SYSTEM NARODÓW
ZJEDNOCZONYCH
Z POLSKIEJ
PERSPEKTYWY

Redaktorzy

EWELINA CAŁA-WACINKIEWICZ

JERZY MENKES

JOANNA NOWAKOWSKA-MAŁUSECKA

ANNA PRZYBOROWSKA-KLIMCZAK

WOJCIECH SZ. STASZEWSKI

Wydawnictwo C.H.Beck

International Law Association

FOUNDED 1873
GRUPA POLSKA - POLISH BRANCH
FOUNDED 1923

MONOGRAFIE PRAWNICZE

EWELINA CAŁA-WACINKIEWICZ, JERZY MENKES, JOANNA NOWAKOWSKA-
-MAŁUSECKA, ANNA PRZYBOROWSKA-KLIMCZAK, WOJCIECH
SZ. STASZEWSKI (red.) • SYSTEM NARODÓW ZJEDNOCZONYCH
Z POLSKIEJ PERSPEKTYWY

Polecamy nasze publikacje z tej serii:

Piotr Zacharczuk

**OBSZARY SPECJALNE W POLSKIM MATERIALNYM PRAWIE
ADMINISTRACYJNYM**

Krzysztof Horubski

**ADMINISTRACYJNOPRAWNE INSTRUMENTY REALIZACJI
ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO**

Szymon Słotwiński

**STATUS PRAWNY ENERGII ELEKTRYCZNEJ JAKO
WYZNACZNIK STOSUNKÓW UMOWNYCH W POLSKIM
PRAWIE PRYWATNYM**

Marcin Kiełbasa

**PRAWA SOCJALNE W UNII EUROPEJSKIEJ A GRANICE
SWOBÓD RYNKU WEWNĘTRZNEGO**

Michał Bernaczyk

**„DOKUMENT WEWNĘTRZNY” JAKO OGRANICZENIE
KONSTYTUCYJNEGO PRAWA DO INFORMACJI.
ROZSTRZYGANIE KOLIZJI W TEORII I PRAKTYCE PRAWA**

Krzysztof Drozdowicz

**DOCHODZENIE ROSZCZEŃ O NAKAZANIE OPUBLIKOWANIA
SPROSTOWANIA PRASOWEGO**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

SYSTEM NARODÓW ZJEDNOCZONYCH Z POLSKIEJ PERSPEKTYWY

Redaktorzy

EWELINA CAŁA-WACINKIEWICZ
JERZY MENKES
JOANNA NOWAKOWSKA-MALUSECKA
ANNA PRZYBOROWSKA-KLIMCZAK
WOJCIECH SZ. STASZEWSKI

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa:
dr hab. prof. UW r Barbara Mielnik
prof. dr hab. Piotr Łaski

Publikacja wydana przy współpracy z Grupą Polską
International Law Association oraz z Wydziałem Prawa
i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-812-8226-0

ISBN e-book 978-83-812-8227-7

Spis treści

Od Redaktorów	XV
Dedykacja	XVII
O Panu Profesorze <i>Andrzeju Wasilkowskim</i>	XIX
Wykaz Autorów i Redaktorów	XXI
Wykaz skrótów	XXV

Część I

Rozdział 1. Reforma ONZ. Geneza i zarys polskiej inicjatywy (2002–2005)	3
§ 1. Wprowadzenie	3
§ 2. Punkt wyjścia	6
§ 3. Główne postulaty	8
§ 4. Nowe zagrożenia	11
§ 5. Anachroniczne instytucje i zapisy	12
§ 6. Organizacja Narodów Zjednoczonych a globalizacja i konflikty wewnętrzne	14
§ 7. Sposób i metoda przygotowania inicjatywy	15
§ 8. Warszawska Regionalna Konferencja	17
§ 9. Raport Panelu ONZ Wysokiego Szczebla	20
§ 10. Jubileuszowa sesja Zgromadzenia Ogólnego ONZ	23
§ 11. Prawa człowieka	23
§ 12. Instytucjonalne wzmocnienie ONZ	24
§ 13. Rozwój	25
§ 14. Bezpieczeństwo	26
§ 15. Inne sprawy: Iran, Irak, Bliski Wschód	27
§ 16. Stanowisko Polski	27
§ 18. Podsumowanie	29
Rozdział 2. Organizacja Narodów Zjednoczonych – ciągłość i zmiana	33
§ 1. Wprowadzenie: Organizacja Narodów Zjednoczonych w powojennym świecie; znaczenie i ewolucja	33
§ 2. Nowe problemy światowe	41
§ 3. Podsumowanie: Dostosowywanie ONZ do nowych warunków	44

Rozdział 3. Miejsce Organizacji Narodów Zjednoczonych w systemie globalnego rządzenia in statu nascendi	49
§ 1. Wprowadzenie	49
§ 2. Geneza ONZ a ład światowy	51
I. Globalne rządzenie: potrzeby, szanse	53
II. Podejście narodowe: recepta czy regres?	56
§ 3. Multilateralizm a suwerenność	59
§ 4. Globalne wyzwania: instytucjonalizacja rozwiązań	61
§ 5. Rola i reforma ONZ i systemu NZ	64
§ 6. Prognozy i konkluzje	66
Rozdział 4. Polska: między uniwersalizmem, regionalizmem a narcyzmem – perspektywa aksjologiczna	69
§ 1. Wprowadzenie	69
§ 2. System Narodów Zjednoczonych, czyli <i>patchwork</i>	70
§ 3. Korzenie	73
I. Źródła aksjologiczne	73
II. Instrumenty	75
§ 4. Wspólne wartości	77
§ 5. Zasady KNZ	79
§ 6. Nowe cele – nowe zasady	82
§ 7. Aksjologia praw człowieka	83
§ 8. Polska w ONZ – dwa wizerunki	86
§ 9. Zamiast podsumowania	91
Rozdział 5. Aksjologia Organizacji Narodów Zjednoczonych a wyzwania współczesności – mocny punkt odniesienia czy potrzeba przewartościowania? Perspektywa polska	93
§ 1. Wprowadzenie	93
§ 2. Pierwsza triada	95
§ 3. Druga triada	101
§ 4. Podsumowanie	107
Rozdział 6. Doniosłość zobowiązań Polski w ramach Inicjatywy Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz rządów prawa	109
§ 1. Wprowadzenie: zasada rządów prawa a uniwersalna wspólnota państw	109
§ 2. Organizacja Narodów Zjednoczonych odkrywa zasadę rządów prawa	111
§ 3. Okres konsolidacji normatywnej: Światowy Szczyt ONZ	112

§ 4. Dobrowolne zobowiązania dotyczące wspierania Inicjatywy NZ na rzecz rządów prawa	114
§ 5. Deklaracja Polski	115
I. Działania faktyczne, których realizacja na etapie składania Deklaracji stanowiła już element realizowanych polityk	115
II. Działania o charakterze prawnoaktowym niewpływające na zmiany polityki traktatowej Polski	116
III. Deklaracje ogólne, których treść normatywna ani implementacja są niezdatne do oceny	117
IV. Próba oceny	118
§ 6. Podsumowanie	121
Rozdział 7. George of Podiebrad Peace Project: United Nations	
<i>Avant la Lettre?</i>	125
§ 1. Introduction	125
§ 2. <i>Pierre Dubois</i>	125
§ 3. <i>Antoine Marini</i>	126
§ 4. <i>The King George of Podiebrad Peace Project</i>	127
§ 5. United Nations Organization and its Goals in the Light of the Podiebrad Project	131
§ 6. Conclusion	132
Część II	
Rozdział 1. Reforma Zgromadzenia Ogólnego jako warunek zwiększenia efektywności Organizacji Narodów Zjednoczonych	
§ 1. Wprowadzenie	135
§ 2. Pozycja i autorytet Zgromadzenia Ogólnego	137
§ 3. Metody pracy Zgromadzenia Ogólnego	141
§ 4. Mianowanie Sekretarza Generalnego ONZ	144
§ 5. Wzmocnienie Urzędu Przewodniczącego Zgromadzenia Ogólnego ONZ	146
§ 6. Podsumowanie	148
Rozdział 2. Zasada <i>nemo plus iuris in alium transferre potest</i> a kompetencje Rady Bezpieczeństwa ONZ	
§ 1. Wprowadzenie	149
§ 2. Charakter i istota zasady <i>nemo plus iuris</i>	151
§ 3. Kompetencje Rady Bezpieczeństwa ONZ	155
§ 4. Podsumowanie	157

Rozdział 3. Rada Bezpieczeństwa jako światowy „ustawodawca”.	
Perspektywy polskiego członkostwa w Radzie Bezpieczeństwa	159
§ 1. Wprowadzenie	159
§ 2. Legislacyjna praktyka Rady Bezpieczeństwa	161
§ 3. Kontrowersje prawne dotyczące aktywności legislacyjnej Rady Bezpieczeństwa	162
§ 4. Zakres przedmiotowy rezolucji legislacyjnych Rady Bezpieczeństwa	164
§ 5. Aspekty proceduralne przyjmowania rezolucji legislacyjnych	165
§ 6. Wnioski dla Polski	167
§ 7. Podsumowanie	168
Rozdział 4. Misja Sekretarza Generalnego ONZ we współczesnej społeczności międzynarodowej – rzeczywistość i oczekiwania	171
§ 1. Wprowadzenie	171
§ 2. Zmiany w procedurze wyboru Sekretarza Generalnego ONZ	172
§ 3. Funkcje Sekretarza Generalnego ONZ w świetle postanowień KNZ	174
§ 4. Rozwój funkcji Sekretarza Generalnego w praktyce ONZ	176
§ 5. Oczekiwania dotyczące misji Sekretarza Generalnego ONZ	180
§ 6. Prioritytety kadencji Sekretarza Generalnego ONZ <i>A. Guterres</i>	183
§ 7. Podsumowanie	185
Rozdział 5. Transakcja wiązana – członkostwo w NZ a jurysdykcja MTS ...	187
§ 1. Wprowadzenie: Prace nad Statutem MTS	187
§ 2. Relacja między Statutem MTS a KNZ	189
§ 3. Postępowanie sporne a doradczę przed MTS	191
§ 4. Postępowanie prejudycjalne przed MTS	192
§ 5. Podsumowanie	194
Rozdział 6. Formy rozstrzygnięć Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości	197
§ 1. Wprowadzenie	197
§ 2. Rys historyczny	197
§ 3. Rozstrzygnięcia Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości ...	200
§ 4. Podsumowanie	205
Rozdział 7. Działalność opiniodawcza Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości	207
§ 1. Wprowadzenie	207
§ 2. Prawo organizacji międzynarodowych	208
§ 3. Prawo traktatów	211

§ 4. Opinie dotyczące kwestii fundamentalnych dla społeczności międzynarodowej	215
§ 5. Podsumowanie	220
Rozdział 8. Wewnętrzny system sprawiedliwości ONZ i jego doświadczenia w funkcjonowaniu po reformie z 2009 r.	223
§ 1. Wprowadzenie	223
§ 2. Nowy system po reformie – krótka charakterystyka	224
§ 3. Niezależność trybunałów wewnętrznych od administracji ONZ	226
§ 4. Równość stron w postępowaniu przed organami wewnętrznego systemu sprawiedliwości ONZ	228
§ 5. Dopuszczalność spraw w postępowaniu przed trybunałami wewnętrznymi ONZ	230
§ 6. Podsumowanie	233
Rozdział 9. Współpraca Organizacji Narodów Zjednoczonych z Międzynarodowym Trybunałem Karnym	235
§ 1. Wprowadzenie	235
§ 2. Porozumienie pomiędzy MTK a ONZ	236
§ 3. Ogólna charakterystyka relacji	238
§ 4. Warunki i zasady współpracy	240
§ 5. Podsumowanie	246
Część III	
Rozdział 1. Nowe instytucje współpracy w ramach systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych na przykładzie międzynarodowego prawa ochrony środowiska	249
§ 1. Wprowadzenie	249
§ 2. Autonomiczne instytucje implementacyjne w międzynarodowym prawie ochrony środowiska	254
§ 3. Podsumowanie	266
Rozdział 2. Organizacja Narodów Zjednoczonych a ochrona środowiska przestrzeni kosmicznej i ciał niebieskich	269
§ 1. Wprowadzenie	269
§ 2. Traktaty Organizacji Narodów Zjednoczonych a ochrona środowiska kosmosu	270
§ 3. Problem <i>space debris</i>	275
§ 4. Koncepcja „długoterminowej stabilności działań w kosmosie”	277
§ 5. Ochrona planetarna	278
§ 6. Podsumowanie	279

Rozdział 3. Współpraca państw na forum ONZ w dziedzinie klimatu i jej wpływ na politykę klimatyczną Unii Europejskiej. Implikacje dla Polski	281
§ 1. Wprowadzenie	281
§ 2. Współpraca państw na forum ONZ w zakresie ochrony klimatu	282
§ 3. Polityka klimatyczna Unii Europejskiej	284
§ 4. Działania Unii Europejskiej w zakresie polityki klimatycznej	288
§ 5. Polityka ochrony klimatu w Polsce	291
§ 6. Podsumowanie	293
Rozdział 4. Organizacja Narodów Zjednoczonych a prawnomiędzynarodowa regulacja mórz: przeszłość, terażniejszość i przyszłość	295
§ 1. Wprowadzenie	295
§ 2. Okres kodyfikacji w ramach ONZ: od I do III Konferencji NZ o prawie morza	296
I. Pierwsza Konferencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza	297
II. Druga Konferencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza	300
III. Trzecia Konferencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza	301
IV. Konwencja NZ o prawie morza: wejście w życie i porozumienia implementacyjne	304
V. Kodyfikacja prawa morza w ramach ONZ: wnioski	307
§ 3. Instytucje utworzone na mocy Konwencji o prawie morza	307
I. Zagadnienia wstępne	307
II. Spotkanie państw – stron Konwencji	308
III. Międzynarodowy Trybunał Prawa Morza	309
IV. Międzynarodowa Organizacja Dna Morskiego	311
V. Komisja Granic Szelfu Kontynentalnego	312
VI. Uwagi końcowe dotyczące systemu instytucjonalnego Konwencji i związków z ONZ	314
§ 4. Rola organów ONZ	315
I. Zagadnienia wprowadzające	315
II. Sekretarz Generalny i Sekretariat	315
III. Zgromadzenie Ogólne	316
IV. Rada Bezpieczeństwa	319
§ 5. Zakończenie	322
I. Obecne tendencje rozwojowe związane z problematyką mórz i oceanów w systemie ONZ	322

II. Podsumowanie	324
Rozdział 5. Ochrona dziedzictwa kulturalnego ludzkości.	
Społeczność międzynarodowa wobec umyślnego niszczenia dóbr kultury	327
§ 1. Wprowadzenie	327
§ 2. Reakcja społeczności międzynarodowej na umyślne niszczenie obiektów dziedzictwa kulturalnego	329
§ 3. Niszczenie dziedzictwa kulturalnego a międzynarodowe prawo karne	331
§ 4. <i>Casus Al-Mahdiego</i>	333
§ 5. Podsumowanie	334
Część IV	
Rozdział 1. System zbiorowego bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych wobec nowych zagrożeń pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego	339
§ 1. Wprowadzenie	339
§ 2. System zbiorowego bezpieczeństwa w Karcie Narodów Zjednoczonych	340
§ 3. System zbiorowego bezpieczeństwa w czasie zimnej wojny	341
§ 4. Nowe tendencje po zimnej wojnie	345
§ 5. Podsumowanie	356
Rozdział 2. Redefinicja kompetencji Rady Bezpieczeństwa ONZ na przykładzie działań w ramach walki z terroryzmem	357
§ 1. Wprowadzenie	357
§ 2. Ewolucja środków Rady Bezpieczeństwa ONZ stosowanych w walce z terroryzmem	358
§ 3. Charakter kompetencji Rady Bezpieczeństwa ONZ	360
I. Wykonawcze kompetencje Rady Bezpieczeństwa ONZ	360
II. Prawodawcze kompetencje Rady Bezpieczeństwa ONZ	361
III. <i>Quasi</i> -sądowe kompetencje Rady Bezpieczeństwa ONZ	364
§ 4. Podsumowanie	365
Rozdział 3. Sankcje międzynarodowe Rady Bezpieczeństwa ONZ w polskiej praktyce sądowej	367
§ 1. Wprowadzenie	367
§ 2. Charakterystyka sankcji Rady Bezpieczeństwa ONZ	368
§ 3. Obowiązki sankcji w polskim porządku prawnym	371
§ 4. Źródła prawa polskiego w zakresie implementacji sankcji Rady Bezpieczeństwa ONZ	374
§ 5. Stan orzecznictwa	375

§ 6. Podsumowanie	382
Rozdział 4. Use of Force, State Actors and the UN Security Council in Syria: Quo Vadis State Sovereignty?	383
§ 1. Introduction	383
§ 2. Starting Point of the Subject Matter	385
I. Self-Defense In Brief	385
II. UN SC Authorization to Use Force	386
§ 3. The Arab Spring and Lessons Learned in Libya	388
§ 4. Syria	390
§ 5. Selected State Actors and the Question of Conformity with International Law	392
I. Russia	392
II. Turkey	392
III. Germany	393
IV. The UK	396
§ 6. Conclusion	398
Rozdział 5. Użycie siły w cyberprzestrzeni – „cyberwojna” jako wyzwanie dla systemu Narodów Zjednoczonych w XXI w.	401
§ 1. Wprowadzenie	401
§ 2. Stosowanie prawa międzynarodowego w cyberprzestrzeni	403
§ 3. Zakaz użycia siły w cyberprzestrzeni	405
I. Wykładnia zakazu groźby lub użycia siły	405
II. Trzy teorie użycia siły w cyberprzestrzeni	406
A. Teoria skali i efektów	406
B. Teoria krytycznej infrastruktury	408
C. Teoria cyberbroni	408
§ 4. Analiza i podsumowanie	409
Rozdział 6. Przywracanie pokoju w Kosowie – komplementarność czy konkurencyjność organizacji międzynarodowych?	411
§ 1. Wprowadzenie: Wyjątkowość Misji ONZ w Kosowie	411
I. Mandat i struktura Misji ONZ w Kosowie	412
II. Klauzula „ostatecznego rozstrzygnięcia” statutu Kosowa w rezolucji 1244	413
§ 2. „Comprehensive Proposal for the Kosovo Status Settlement” <i>M. Ahtisaariego</i>	414
§ 3. Początkowe zaangażowanie Unii Europejskiej w Kosowie po deklaracji niepodległości	416
I. Wycofnie się UE z Filaru IV misji UNMIK	416

II. Powołanie Specjalnego Przedstawiciela UE w Kosowie	417
§ 4. <i>International Steering Group for Kosovo oraz International Civilian Representative for Kosovo</i> (ICR)	418
§ 5. Misja UE w zakresie praworządności w Kosowie (EULEX) i „rekonfiguracja” Misji ONZ w Kosowie	419
§ 6. Podsumowanie: Powrót UE do „neutralności względem statutu” Kosowa po zrealizowaniu celów politycznych	420
Część V	
Rozdział 1. Organizacja Narodów Zjednoczonych wobec przemocy na tle seksualnym w konfliktach zbrojnych	425
§ 1. Wprowadzenie	425
§ 2. Ogólne regulacje prawne	427
§ 3. Waga problemu w pracach ONZ	429
§ 4. Działania instytucjonalne ONZ	431
§ 5. Podsumowanie	437
Rozdział 2. Wkład Polski w rozwój ochrony praw dziecka w ramach systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych	441
§ 1. Wprowadzenie	441
§ 2. Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci	442
§ 3. Deklaracje Praw Dziecka	445
§ 4. Konwencja o prawach dziecka	446
§ 5. Podsumowanie	451
Rozdział 3. Małżeństwo z rozsądku. Z doświadczeń UNHCR w Polsce	453
§ 1. Wprowadzenie	453
§ 2. Trudne początki	454
§ 3. Rozwój i modyfikacja systemu	459
§ 4. UNHCR Polska dziś	461
§ 5. Podsumowanie	462
Rozdział 4. Powszechny Przegląd Okresowy Rady Praw Człowieka ONZ jako mechanizm ochrony praw człowieka – sukces czy porażka metody „wskazywania i zawstydzania”?	465
§ 1. Wprowadzenie	465
§ 2. Charakterystyka procedury PPO	466
§ 3. Pozytywne strony funkcjonowania procedury PPO	467
§ 4. Deficyty procedury PPO	468
§ 5. Pierwsze postulaty reformy procedury PPO	471
§ 6. Podsumowanie	473

Rozdział 5. Funkcjonalność traktatowego systemu skargowego ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych – perspektywa Polska	475
§ 1. Wprowadzenie	475
§ 2. Przesłanka <i>ratione temporis</i>	476
§ 3. Zakres przedmiotowy spraw rozpoznawanych przez Komitety	478
§ 4. Podmioty uprawnione do składania skarg	479
§ 5. Wymogi formalne skarg	480
I. Wyczerpanie procedur krajowych	480
II. Zbieg procedur międzynarodowych	481
III. Terminy wniesienia skarg	482
§ 6. Rozstrzygnięcie sprawy	483
§ 7. Podsumowanie	484
Rozdział 6. Skargi indywidualne przeciwko Polsce do Komitetu Praw Człowieka – niewykorzystana droga prawna?	487
§ 1. Wprowadzenie	487
§ 2. Statystyka skarg złożonych przeciwko Polsce do Komitetu Praw Człowieka	488
§ 3. Podstawowe argumenty przemawiające za kierowaniem skarg do Komitetu Praw Człowieka lub do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	490
§ 4. Podsumowanie	498

Od Redaktorów

Ogrom ofiar i cierpień wywołanych I wojną światową spowodował w społeczeństwach państw walczących nasilenie postaw antywojennych, łączących się z kontestacją systemów politycznych i rządzących uznawanych za winnych zarówno wybuchowi wojny, jak i klęsk na frontach. Niezdolność do kontynuowania wojny powiązana z groźbą wybuchu niezadowolenia społecznego (rewolucji) skłoniły polityków do zakończenia działań zbrojnych i złożenia obietnicy „wieczystego pokoju”. Pokój ten miał zostać zagwarantowany przez instytucjonalizację gwarancji *in blanco* udzielenia pomocy każdemu państwu – ofierze agresji. Formułą instytucjonalną nowego systemu bezpieczeństwa miała być Liga Narodów. Jej państwa członkowskie zobowiązywały się do współpracy opartej na wartościach uznanych za zasadnicze, takich jak pokój, prawa mniejszości oraz prawo narodów do samostanowienia. Rewolucyjność idei Ligi Narodów polegała nie tylko na instytucjonalizacji współpracy – gwarancji bezpieczeństwa, lecz także na przyjęciu wspólnych wartości materialnych (wcześniejsze, legitymizm i legalizm, miały charakter proceduralny). Wartości Ligi miały być realizowane i chronione przez system bezpieczeństwa zbiorowego, w który twórcy Ligi głęboko wierzyli, przekonani, że tragedia wielkiej wojny nie tylko wszystkich czegoś nauczyła, ale przede wszystkim więcej się nie powtórzy. Jednak system bezpieczeństwa zbiorowego nie został zbudowany, a wiara ta w zaledwie 20 lat została negatywnie zweryfikowana.

W 1945 r., na gruzach pozostawionych przez kolejną totalną wojnę, utworzono Organizację Narodów Zjednoczonych i rozpoczął się proces budowy Systemu Narodów Zjednoczonych, przed którym postawione zostały – niezrealizowane dotąd – zadania, w tym przede wszystkim zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego.

Polska – mimo przeszkód politycznych – od początku współtworzyła Organizację i jej System. Od tego czasu w zmieniających się porządkach międzynarodowych funkcjonuje System NZ, na czele z ONZ, i nie sposób przecenić wkładu instytucji tego systemu w implementację praw człowieka, postęp społeczny i poprawę warunków życia. Oczywiście nie wszystkie wartości oraz cele Organizacji zostały zrealizowane czy są realizowane – państwa w niej skupione nie podejmują wysiłków koniecznych do ich urzeczywistnienia.

W wielu państwach formułowane były i są pytania o sens utrzymywania instytucji powołanego Systemu NZ, o racjonalność kosztów oraz o realność oczekiwań. Jednak w świecie, w którym agresja zbrojna i aneksja terytorium są praktyką, nacjonalizm i populizm wyznaczają politykę wielu państw, a prawa człowieka, rządy prawa i demokracja są spychane na margines, Organizacja i jej System są ciągle potrzebne.

W 2015 r., w 70-lecie powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych, Grupa Polska Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (ILA) zorganizowała posiedzenie nawiązujące do rocznicy. Doświadczeniami z pełnienia obowiązków Stałego Przedstawiciela

Rzeczypospolitej Polskiej przy Narodach Zjednoczonych w Nowym Jorku i refleksjami na temat Systemu NZ podzielił się Ambasador *dr Zbigniew Włosowicz*. Dyskusje otworzyły wystąpienia Ministra *dr. Andrzeja Tawpika* oraz ambasadorów *dr. Eugeniusza Noworyty* i *dr. Remigiusza Henczela*. Dało to początek ożywionej i interesującej wymianie poglądów. Posiedzenie nie było pierwszym projektem naukowym GP ILA bezpośrednio lub pośrednio nawiązującym do instytucji Systemu NZ. Warto przypomnieć chociażby debatę i publikację dotyczącą reformy ONZ z 2005 r.¹. Ujawniło to jednak zarówno obszary refleksji nad instytucjonalizacją współpracy międzynarodowej z wykorzystaniem forum ONZ, jak i chęć podjęcia badania funkcjonowania Systemu NZ i miejsca w nim Polski. Ta polska optyka jest uzasadniona nie tylko samym forum prac, a mianowicie GP ILA, lecz także chęcią podniesienia rangi ONZ i jej Systemu w Polsce. Dostrzegamy i uznajemy za jedną z barier w realizacji wartości Narodów Zjednoczonych obojętność społeczeństwa w stosunku do instytucji Systemu NZ i ich działalności. Źródeł tej obojętności można doszukiwać się w skrajnym rozdziewie pomiędzy rzeczywistością zimnej wojny a celami i zasadami ONZ. Również po upadku ZSRR i rozpadzie ładu bipolarnego społeczeństwo polskie nadzieje na pokój, prawa człowieka i postęp wiązało przede wszystkim z instytucjami zachodnioeuropejskimi i transatlantyckimi. Wspomniana dyskusja przekonała o potrzebie analizy – z wykorzystaniem instrumentarium prawa międzynarodowego – uniwersalnego porządku międzynarodowego, z centralną w nim rolą ONZ oraz instytucji jej Systemu z polskiej perspektywy (perspektywa ta oznacza zarówno miejsce Polski w zinstytucjonalizowanym porządku, jak też postrzeganie zjawiska przez polskich prawników). Chcąc pobudzić zainteresowanie Organizacją Narodów Zjednoczonych i instytucjami jej Systemu, będąc przekonanym, że wiara w ONZ i System NZ czyni prognozę ich pozytywnego oddziaływania na porządek międzynarodowy prognozą samorealizującą, Zarząd GP ILA sformułował zaproszenie do dyskusji i zaprezentowania różnych punktów widzenia na tematy szczegółowe, koncentrujące się wokół zagadnień: 1) Polska w systemie NZ – doświadczenia i oczekiwania; 2) komplementarność – konkurencyjność instytucji międzynarodowych; 3) społeczność międzynarodowa a wspólnoty międzynarodowe; 4) 70 lat systemu NZ – bilans dokonań; 5) system NZ wobec wyzwań XXI w. Zaproszenie to zostało przyjęte, a owocem podjętej dyskusji jest niniejsza publikacja.

Jest to kolejny projekt realizowany przez Grupę Polską ILA. I tak jak poprzednia praca zbiorowa nawiązywała do rocznicy Kongresu wiedeńskiego i jego wpływu na rozwój prawa międzynarodowego, tak ten tom poświęcony został ponad już 70-letniemu istnieniu ONZ oraz dokonaniom tej Organizacji. Potrzeba dyskusji nad reformą oraz funkcjonowaniem Systemu jest ogromna, o czym świadczą opracowania zawarte w tej publikacji, będące rezultatem ożywionych debat od co najmniej dwóch dekad. Mamy nadzieję, że poniższe studia i artykuły będą ważnym punktem odniesienia w dalszych dyskursach naukowych.

Redaktorzy

¹ G. Mioduszevska (red.), *Reforma ONZ: stanowisko Grupy Polskiej Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego – ILA, Seszty Akademii Dyplomatycznej MSZ 2005*, z. 4.

Dedykacja

*Panu Profesorowi
dr. hab. Andrzejowi Wasilkowskiemu
– Grupa Polska International Law Association
dedykuje to opracowanie*

Grupa Polska Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego

O Panu Profesorze *Andrzeju Wasilkowskim*

Profesor *Andrzej Wasilkowski* (właściwie *Jan Andrzej*) pracę zawodową rozpoczął w wieku 17 lat w młodzieżowym tygodniku „Pokolenie”¹. Studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w 1960 r. uzyskał tytuł magistra prawa, na podstawie pracy z zakresu postępowania cywilnego na temat „Kontrola sądu rewizyjnego z urzędu”. Już 3 lata później macierzysty Wydział nadał stopień doktora nauk prawnych, po obronie rozprawy doktorskiej pt. „Członkostwo państwa w organizacjach międzynarodowych. Kształtowanie się współczesnej społeczności i organizacji międzynarodowych”. Promotorem pracy był profesor *Manfred Lachs*.

W 1963 r. Profesor *A. Wasilkowski* podjął pracę w Instytucie Państwa i Prawa (obecnie Instytut Nauk Prawnych) Polskiej Akademii Nauk na stanowisku adiunkta. W pracy badawczej skupił się na międzynarodowych stosunkach gospodarczych, w szczególności na różnych aspektach działania Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, problematyce prawnej jej uchwał, jak i działalności prawotwórczej tej organizacji. To jej poświęcona została także rozprawa habilitacyjna zatytułowana „Zalecenia Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej”. Rozprawa w 1970 r. została nagrodzona w konkursie „Państwa i Prawa”, otrzymała także wyróżnienie Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych.

Profesor *A. Wasilkowski* przez wiele lat był członkiem Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych PAN, pełnił także funkcję kierownika zakładu, a w latach 1991–1996 był Dyrektorem Instytutu. Począwszy od 1970 r. był członkiem Komitetu Redakcyjnego „Polish Yearbook of International Law” (PYIL). Od 1973 r. wchodził w skład Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów; w 1974 r. został powołany przez Ministra Sprawiedliwości do Rady Naukowej Instytutu Badania Prawa Sądowego²; przez wiele lat kierował Doradczym Komitetem Prawnym przy Ministrze Spraw Zagranicznych.

Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1975 r., a na stanowisko profesora zwyczajnego mianowano go z dniem 1.5.1991 r.

Zainteresowania naukowe prof. *A. Wasilkowskiego* koncentrują się na problematyce integracji gospodarczej, międzynarodowego ładu, a także teorii prawa międzynarodowe-

¹ Profesor *A. Wasilkowski* przez wiele lat wykonywał także pracę dziennikarza, między innymi jako redaktor w tygodniku „Dookoła Świata”, czy zastępcy redaktora naczelnego w dzienniku „Życie Warszawy”.

² Instytucja, która od 1990 r. wchodzi w skład Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości – jednostki podległej Ministrowi Sprawiedliwości, która m.in. zajmuje się działalnością naukowo-badawczą z zakresu tworzenia, stosowania, aksjologii i społecznego funkcjonowania prawa, zob. <https://www.iws.org.pl/o-instytucie> (dostęp: 25.11.2017 r.).